Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2014/2.
Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] DE VERDIENSTEN VAN DE VLERICK-SCHOOL

De Vlerick Business School en zijn stichter André Vlerick zijn klinkende namen, niet alleen in Vlaanderen en niet alleen in de ondernemerswereld. André Vlerick (1919–1990) was professor, manager, bankier en schopte het tot minister van Financiën. En de Vlerick Business School levert al decennia managers af na zeer praktijkgerichte opleidingen. Er wordt niet ex-cathedra gedoceerd, maar op een socratische manier worden door de professoren vragen gesteld aan de studenten, zoals dat in Amerikaanse managementscholen al gebeurde. Toen Vlerick daarmee begon, was dat vrij nieuw in onze contreien.

De Vlerick-school wordt ondertussen internationaal geroemd: in de wereldranglijst van managementscholen van de zakenkrant *Financial Times* prijkt ze in de top dertig. Ze biedt *value for money* en scoort ook goed als het gaat over de doorgroeikansen naar functies binnen drie jaar na het afstuderen. Ze trekt daardoor een steeds internationaler publiek aan en is een geduchte concurrent voor andere managementscholen zoals TiasNimbas en Nyenrode in Nederland, en de Antwerp Management School en Solvay in België.

Alain Mouton, redacteur bij het financieel-economische weekblad *Trends*, schreef een boek over de Vlerick Business School, net nu die zestig jaar bestaat. Het werk kreeg als titel *Vlerick Boys* en verwijst zo naar de ons-kent-ons-sfeer die rond de businessschool hangt. De ondertitel, *Een Vlaamse meritocratie*, nuanceert dat beeld meteen: de sociaal-economische positie die je inneemt, is te danken aan je verdiensten, niet aan wie je kent.

Mouton schetst de carrières van André Vlerick in de academische, bedrijfs-, financiële en politieke wereld. Vlerick komt daarbij naar voren als een persoon voor wie bescheidenheid, "eigen aan veel Vlamingen", vreemd was. Hij moet gezegd hebben – in het Frans, de taal waarin hij was opgevoed: *"La modestie est le seul défaut que je ne connais pas."* Over zijn rol als voorzitter van Protea, de omstreden vereniging die het apartheidsregime in Zuid-Afrika steunde, vanaf de oprichting in 1977 tot aan zijn dood in 1990, wordt maar weinig gezegd.

André Vlerick wilde in Vlaanderen een praktijkgerichte managementopleiding starten, zoals

hij dat in de VS en vooral bij Harvard had gezien. Toen hij daar in 1954 aan de Gentse Rijksuniversiteit mee begon, was dat nieuw voor Vlaanderen, België en zelfs grote delen van Europa. Voor de stichter maakte een betere scholing en vorming van Vlaamse bedrijfsleiders deel uit van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. Want, zoals Mouton schrijft, "vaak wordt vergeten dat het Vlaamse bedrijfsleven tot een stuk in de jaren 1960 Franstalig was". Vanaf het begin was duidelijk dat bij de school een oud-studentenvereniging hoorde. Dat werden de Vlerick-boys, een netwerk waar afgestudeerden elkaar met raad en daad kunnen bijstaan, het echte "kapitaal" van de school.

De Vlerick-school speelde een cruciale rol in de vervlaamsing en democratisering van het sociaal-economische leven. In het boek verwoordt zakenadvocaat Louis Verbeke, tegenwoordig voorzitter van de Vlerick Business School, dat als volgt: "Vlaanderen was aan de top gedomineerd door Franstaligen en we moesten op een aantal domeinen emanciperen. Binnen het netwerk waren er weinig mensen die familiaal en traditioneel een belangrijke maatschappelijke functie innamen. Wij wilden op basis van verdienste een open, democratisch Vlaams establishment helpen vormen. Vlerick heeft het begrip elite nooit geschuwd en wilde het vervlaamsen, democratiseren."

In het boek is er heel wat aandacht voor het succesverhaal van voedingsbedrijf Ter Beke, waar de psycholoog Luc De Bruyckere na zijn Vlerick-opleiding begin jaren zeventig aan de slag ging. "Er waren toen geen headhunters", aldus De Bruyckere. "Men belde professor André Vlerick met de vraag of hij geen kandidaat-manager kende." De Bruyckere gaf gestalte aan de defamilialisering van de onderneming en zorgde voor de professionalsering van de bedrijfsvoering. Zo richtte hij er een raad van advies op, eigenlijk een raad van bestuur (of Raad van Commissarissen) in embryonale vorm. Daarin zaten ook externe figuren die niets met het bedrijf te maken hadden. Zij moesten voor een onafhankelijke kijk zorgen. Vandaag is dat een onderdeel van het deugdelijk bestuur, toen was het revolutionair. Ter Beke zou er wel bij varen, werd beursgenoteerd, is nu in tien landen actief en telt meer dan 2.000 werknemers. Het was een voorbeeld voor heel wat Vlaamse ondernemingen.

Wat bij Ter Beke begon met onafhankelijke bestuurders groeide langzaam uit tot een ons-kent-ons-cultuur van Vlerick-boys. Veel leden van het Vlerick-netwerk maakten deel uit van elkaars raden van bestuur en zo ontstonden er "incestueuze" relaties. Het citaat van een headhunter vat het goed samen: "De Belgische raden van bestuur zijn als ziekenhuizen. Ze ruiken overal hetzelfde." Dat was zeker het geval bij een reeks bedrijven waar Vlerick-alumni zich vol overgave bezondigden aan een verstrengeling van belangen. Mouton geeft er heel wat voorbeelden van met naast Ter Beke onder meer Recticel, Mercator & Noordstar, Picanol, Sioen en Spector. Hoezeer ze dat ook proberen te nuanceren, toch kunnen de Vlerick-alumni niet weerleggen dat dit een ongezond effect was van het Vlerick-netwerk.

In het boek wordt ook dieper ingegaan op twee zwarte bladzijden uit de geschiedenis van de Vlerick-school. De eerste is het frauduleuze faillissement van spraaktechnologiebedrijf Lernout & Hauspie in 2001, waarmee verschillende Vlerickers zich financieel hadden geëngageerd. Zij kregen het verwijt dat ze te ver waren gegaan in het organiseren van deals en dat ze te weinig kritische zin aan de dag hadden gelegd. Nog meer schade aan de reputatie van de Vlerick-school werd toegebracht door een tweede voorval dat draaide om Jan Coene, Vlerick-boy en topman van weefgetouwenfabrikant Picanol. Hij kende zichzelf exorbitante salarispakketten en een dito ontslagpremie toe, terwijl de raad van bestuur, goed bevolkt met Vlerick-boys, dat zomaar liet passeren. Het was graaicultuur ten top en toen het in 2004 uitkwam, was de schade voor de Vlerick-school groot. Frans Crols schreef bijvoorbeeld in *Trends*: "De droom werd een poel van dubbelhartigheid, onbekwaamheid en zelfoverschatting, en beschadigde een land, een generatie, een netwerk."

Het Vlerick-netwerk heeft het daarna even moeilijk gehad, maar is ondertussen overeind gekrabbeld. Mouton spreekt van een "Vlerick 2.0". Dat zou oog hebben voor een nieuwe bestuurscultuur, met betere en transparante regels van deugdelijk bestuur. Of de ongezonde cultuur van *I'll scratch your back if you scratch mine* inderdaad tot het verleden behoort, zal moeten blijken. Centrale figuur in dat nieuwe Vlerick is in elk geval neef

Philippe Vlerick, “de zoon die de kinderloze André Vlerick nooit had”, die in onder meer BIC Carpets, Corelio en KBC-Almanij zit. Mouton gaat zeer opsommend in op andere bekende namen die tot de Vlerick “nieuwe stijl” behoren. De bekendste zijn Marc Coucke (Omega Pharma, Quick Step) en Bart Verhaeghe (Uplace, Club Brugge). Maar de Vlerick-school leverde door de jaren heen duizenden managers af, en zij horen “bij het DNA van Vlaanderen”, zoals Alain Mouton schrijft. “Al hoeft men beslist geen Vlerick-boy te zijn om te schitteren in het Vlaamse uitspansel. Maar het helpt wel.”

EWALD PIRONET

Alain Mouton, *Vlerick Boys. Een Vlaamse meritocratie*, Pelckmans, Kalmthout, 2013, 236 p.